

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:
 Egy évre... 18 kor.
 Helyben kassza kassza:
 Egy évre... 20 kor.
 Helyben kassza kassza:
 Egy évre... 24 kor.
 Vidékre postán szállítva:
 Egy évre... 24 kor.
 Helyben kassza kassza:
 Egy évre... 24 kor.

TISZÁNTUL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 keddnapot kivéve, azaz minden hétfőnapon.

Ismeretlenül és kiadónálban:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A kiadónálban kassza kassza
 vagy megvásárolás nem vállalkozik.

Hirdetéseket és hirdetőket a
 kiadónálban intézendők.

Egyen minden ára 8 fillér.

Jókai Mór.

A múzsa gyászba öltözött s máskor
 vidám arcját fekete fátyollal fedte be.

Meghalt Jókai, a költészet birodalmá-
 nak hatalmas fejedelme.

Holtteste fölött meghajtja a cziprus-
 ágat a múzsa: nem volt nála hűsége-
 sebb hive a magyar irodalomban. Hat-
 van év óta nap mint nap együtt voltak
 s ez ihletett együttléből fakadt irodal-
 munknak megbecsülhetlen sok gyöngye,
 drága büszkesége.

Meglebben a levegő is a koporsó kö-
 rül: szellemvilág közeledik, a Jókai szel-
 lemvilágának alkotásai. Mert egy egész
 világot teremtett ő s alkotásai eljöttek
 megkönyezni annak tetemét, aki őket
 hallhatatlanságra hívta. A két Garam-
 völgyi, Adám és Aladár, Ankerschmied-
 ték az Új földesurból, Kárpáthy, a dús-
 gazdag nábob, Kárpáthy Zoltán, Berend
 Iván, Lándor Tivadar, a Bárdy-család
 és a férjhiósök egész égiója, a pusztá
 fiától föl a csározig. Aztán a nők: An-
 kerschmiedt Erzsike, Kárpáthy, Maye-
 rék stb., a portól fel a legnemesebb vi-
 ráig. Ifju korunk boldog álmának mo-
 solygó hősei mind ott vannak s látat-
 lanul, senkitől sem hallón siratják a
 mestert.

És csak azután következünk mi, az
 élő nemzedék, akik messze estünk Jó-
 kaitól korban, de közel vagyunk hozzá
 szívből. Hiszen vele, ugyszólván az ő
 általa alkotott tündérvilág légkörében
 nőttünk fel. Lehetséges volna elképzelni
 mai műveltségünket Jókai nélkül?

Nem! A 12 pont nélkül épp úgy
 nincs márczius 15-ik, mint az Új földes-
 ur, a Magyar nábob s a többi 100 és
 100 Jókai regény nélkül nincs magyar
 regényirodalom. A magyar regényolvasó
 közönséget Jókai teremtette meg igazá-
 ban s ez a kész közönség serkentette
 munkára a többi regényírókat is.

Es végül nem marad el a szándék
 sorából a külföld sem. Jókai Mór regé-
 nyei felérték egy győzelmes hadsereggel,
 a mely vér nélkül hódította meg a ma-
 gyarnak külföldet. Nincs valamelyest ki-
 művelt nyelv, a melyre Jókait le ne for-
 dították volna s nincs irodalom, a mely
 Jókai által testvérévé, egyenragu testvé-
 révé ne fogadta volna a magyart. Meg-
 hódolt a külföld Jókai előtt s Jókaiiban
 a magyar szellemnek. Es most a népek

millióinak szemében gyászkönny ül s a
 könnynek ragyogása egy magyar írónak
 szól.

Egyetlen eset magyar író halálánál.

Hogyne volnánk hát lesújtva! Most
 érezzük veszteségünket, most látjuk igazán,
 ki volt nekünk Jókai. Az utolsó
 éveket, az elmulás jeleit feledjük s ismét
 csak a régi Jókai áll előttünk, a költő
 király, a fantázia birodalmának halhatat-
 lan szuverén neve.

Nem halljuk a nagy kritikuskak ko-
 moly ellenvetéseit sem. Hogy Jókai hőseit
 a mese világából veszi. Hogy csupa ab-
 szolut jó vagy abszolut rossz jellemet
 fest. Hogy a lélektannal játszi könnyed-
 séggel bánik el. Mindez mellékes, Jókai
 nagyságának egyáltalán nem árt.

Meséből vette alakjait? De azok a
 mesék magyar mesék! A magyar szív
 nagy szeretetének jele az, hogy hőseit
 még a mesében is csak jónak tudja kép-
 zelni s a ki annak ellensége, az okvet-
 lenül finom. Jókai szíve magyar szív
 volt, innen az a részrehajlás a hős iránt.
 Ne a kritikus prizmján át bontogassuk
 elemekre az ő hőseit, hanem magyar lé-
 lekkel élvezzük s akkor fogjuk érezni a
 szeretetnek azt a sugarát, mely az alakok-
 ból felénk árad.

S aztán az a nyelv, a melyen ezek
 a meséből vett alakok beszélnek, amely
 tetteiket elregéli! Az maga a tündérek
 nyelve: legszebb, a legköltőibb, a legzen-
 zetesebb magyar nyelv. Benne van a
 magyar faj, a magyar föld szépsége és
 büszkesége. Hajlékony, mint a Tisza föl-
 lött ringó nád, büszke, mint a magyar
 lélek, erélyes, mint a magyar férfi és bü-
 bájos, mint a magyar nő! Hogyne hódí-
 totta volna meg Jókai ezzel a nyelvvel
 az egész országot önmagának s az egész
 világot a magyarnak.

Leborulunk ekkora nagyság elhullta
 előtt és alázattal valljuk csekély voltun-
 kat. A szellem óriás teste épp úgy visz-
 szatér a földbe, mint a napszámosé. Fa-
 kadtak legyen szelleméből világgraszoló
 eszmék vagy csak köznapi szóbeszéd: po-
 raiból egyformán csak virágok szívnak
 életadó erőt s csupán annyira él emlé-
 kezte a földön, a mennyire szeretetet
 tudott kelteni.

Es akkor Jókai idelelni is hallhatatlan.

Műveit dicsérik vagy gáncsolják: de
 szereti mindenki. A szívekhez szólt Jókai
 s szavait a szívek be fogják fogadni örökké.

A halottas szoba néma csend-
 jét egyszerre fegyvercsörgés zavarja meg.

Törődött, ősz szakállu aggastyán lép be.
 Barna az atillája, kék a nadrágja s a
 sapkája, piros a zsinórzattja. Csupa har-
 czot hirdett minden rajta — csak a fehér
 fürtök, a hősakáll int békére — a gyász-
 fátyolba vont kard jelenti, hogy a hon-
 véd nem győzni, hanem temetni ér-
 kezett.

Temetni azt a ki az ő hitvallását,
 a márczius 15-iki 12 pontot megírta s
 örök betűkkel rótt a magyar lelkekbe.
 Jókai nélkül nincs márczius 15-ike — s ki
 tudná elképzelni dicsőséges szabadság-
 harcunkat márczius 15. nélkül?!

Hány ezren és ezren estek el ezért a
 12 pontért, mely ma is honfi álmaink
 legszebb képeit tüzi elénk ideálul! A
 mint az ősz, barnaatillás hős leoldja
 kardját s a koporsóra fekteti, mintha
 egy korszak mulnék el vele és Jókaiival s
 mintha történelmünk egyik legdicsőbb
 korszaka hódolna meg ama kor egyik
 vezére és költője előtt.

Az aggastyán megtörtén omlik oda
 — mi ifjak emelkedünk fel annál iga-
 zabb, annál törtetőbb erőben.

Jókai teste a földé, ezé a nagy fér-
 fiak porától oly drága magyar földé.
 Lelke visszatért Istenéhez. Eszméi azon-
 ban itt maradtak, gondolatai a miénk,
 tettei bennünket lelkesítenek. Nem az
 elmulást jelenti az a koporsó s nem
 gyászt hirdet az minékünk; megdicsőülést
 jelent Jókainak, számunkra pedig a lel-
 kesedés örök forrása lesz. Elénk vará-
 zsolja életét, felidézi lelkünkbe fantáziája
 remekeit. Mint ifjak, lelkesedünk a már-
 czius 15-iki Jókain, mint férfiak, a 12
 pont ígét igyekszünk valóra váltani s ha
 elfáradtunk, mindenkor az ő regényeihez
 sietünk üdülést keresni.

Boruljon le a koporsó előtt gyászolva
 az agg honvéd; a mult; a külföld, mely
 őt csak csodálja; fantáziájának minden
 szülöttje. Mi emelt fővel állunk. Eszméi
 itt élnek bennünk s mig magyar szív
 vére pezsdül a Tisza síkján, Jókai meg
 nem halhat — élni fog! Dr. K. A.

Az elhunyt költőkirály életrajzát a követ-
 kezőkben adjuk:

Jókai élete.

Jókai Mór, született Rév-Komáromban 1825.
 február 19-én, atyja József, az ásvai régi ne-
 mes Jókai család sarjadéka, ügyvéd volt és
 árvagyám, anyja Pulay Mária; a három gyer-
 mek közt Mór volt a legkisebb, s az egész
 család személfénye. Erős képzelődése korán
 nyilvánkozott: atyja elbeszélései az 1809-iki nem-
 zeti fölkelésről, melyben részt vett, meg a ma-

Róth M utóda

ajánlja ez évad legújabb
 mintájú raktáron levő

AUDERSCHU-féle

angol zephyr-szövetből méret szerint készíthető uri fehéreneműit.

gyar történelemből, élesztették érdeklődését és mesélő hajlamát.

A gimnáziumot szülővárosában kezdte, de már a szintaxisra 10 éves korában Pozsonyba küldte atyja német szóra. Mikor két évi kitűnő tanulás után hazatért, halálos betegen találta atyját, s még azon évben el is vesztette. A csapás annyira hatott rá, hogy életveszélyes betegségbe esett. A gimnázium többi osztályát Komáromban végezte; az alatt megtanult francziául, angolul és olaszul Vályi Ferencz tanárától, ki később sógora lett s haladt a rajzolásban, festésben is, mire még atyja vezette volt.

Ifjusága.

Az 1841—42. iskolai évben a II. bölcséleti osztályt Pápan hallgatta, hol többek közt Tarczy Lajos tanította. Itt néhány hasonló fényes tehetségű ifjával került össze, de különösen Petőfi Sándorral. Amellett, hogy minden tárgyból kitűnő osztályzatot kapott, a főiskola képzőtársulatában is dicséretet arattak lírai versei és elbeszélései, s 1242 jul. 26-án Tüz és víz című elbeszéléssel pályadíjat is nyert; ugyanakkor nyert díjat Petőfi Sándor is.

A következő két évet Kecskeméten töltötte, itt testileg is megerősödött, szellemi élete is egészségesebb, vidámabb irányt vett. Itt ismerkedett meg az Alföld természeti bájjaival s népéletével.

Jól tanult, festegetett s egy két műkedvelő színi előadást is rendezett. Ekkor (1842) írta az akadémia pályázatára Zsidó fiu című drámáját 5 felvonásban, folyékony jambusokban; Petőfi tisztázta le a pályaművet, s e szívesseget Jókai, Petőfi arcképének olajban lefestésével viszonzta.

A mű dicséretet nyert, sőt két bíráló Vörösmarty és Bajza jutalomra ajánlták. (Nyomatásban 1894-ben jelent meg összes művei nemzeti kiadásának mintakötetében; tárgyát Jókai novellává is feldolgozta a Fortunatus Imrében.)

1844-ben elvégezvén jogi tanulmányát, egy évig Komáromban volt egy ügyvédnél patvarián, majd egy pesti ügyvéd mellett jurátuskodott, letette a cenzurát, s megszerezte az ügyvédi oklevelet 1846-ban, de mikor első perét megnyerte, félretette diplomáját s egészen az irodalomnak szentelte tehetségét.

Első regénye.

Nyilvános írói pályája leginkább 1845-től Pestre költözésétől számítható, amikor Petőfi utján megismerkedett a főváros fiatal íróival s a Pesti Divatlapban és az Eletképekben meg-

jelentek első novellái (Nepean sziget, Sonkolyi Gergely, Marce Zsre, A nyomorék naplója. Az egyiptusi rózsza, stb.) és 18 éves korában írt, első regényének a Hétköznapoknak mutatványja.

E regényt önállóan 1846-ban adta ki két kötetben, megnyitva vele szépirodalmi műveinek száz meg száz kötetre menő sorozatát. A magyar regényköltészet hősei Jósika és Eötvös voltak, novellistánk volt egész sereg s e műfajban sok természetes szellemmel mozogtak íróink; de Jókai első művei mindjárt új hangot jeleztek; dus leleménye s nyelvének a magyar elbeszélő prózában addig szokatlan varázsa csakhamar a közönség kedvencz írójává avatták.

1846-ban belső munkatársa lett az Eletképeknek, majd a Helmeccy Jelenkorának, amott a színházi, itt a hirrovatot vezetve. 1846-ban ő is tagja volt a tízek társaságának, akik arra kötelezték magukat, hogy egy évig semmiféle lapba nem írják, hanem maguk alapítanak lapot, mely irányukat függetlenül szolgálja.

Erre azonban nem kapván meg a kormány engedélyt, a társaság feloszlott s Jókai visszatért az Eletképekhez. Midőn e szépirodalmi lapok szerkesztője Frankenburg 1847-ben Bécsbe költözött, a 22 éves Jókainak adta át a szerkesztést s Jókai a lapot még magasabb színvonalra emelte, a magyar költészet és szépirodalom legfényesebb alakjait csoportosítva maga körül. A szerkesztés különben hátráltatta némiképp saját szépirodalmi termelését.

Szereplése a szabadságharcban.

1848 márcziusában Jókai Petőfivel együtt az ifjuság egyik vezére volt. Ezzel a politika terére lépett s a szabadságharcnak a márcziusi napokban mint szónok, később mint zsurnaliszta tett szolgálatokat. Lapja is mindinkább politikai színezetet öltött (egyideig Petőfivel közösen szerkesztette). Az izgalmas, eseményekben gazdag napokban a szépirodalom terén aránylag kevesebbet dolgozhatott.

Ez év augusztus 29-én vezette oltárhoz *Laborfalvy* Benke Rózát, a nemzeti színház művésznőjét, ki szellemével és kedélyével a legüdvösebb hatással volt rá. Kossuthtól küldve, politikai megbizással is járt a bécsi fölkelőknel. Lapja ez év végén megszűnt s Jókai újévtől kezdve a Pesti Hirlap szerkesztését vette volna át, de közbejött Windischgrätz bevonulása a fővárosba s Jókai nejjével együtt éppen újévkor Debreczenbe költözött. Itt februártól kezdve a kormány hivatalos Közlönyébe cik-

kezett, békéltető irányban, majd 1849 február 22-ikén megindította az Esti Lapokat, mely éppen úgy küzdött a haza alkotmányos szabadságáért, mint a tulzók ellen, kiknek főorgánuma a Márczius 15. című lap volt. Aprilisban, a detronizálás kérdésekor azonban Jókai is radikálissá lett. Pest fölszabadulása után Jókai is visszatért, megindította a Pesti Hirlapot s az Esti Lapokat is ide tette át június 4-től kezdve. Juliusban az előnyomuló osztrákok és oroszok elől ő is Szegedre menekült, ott találkozott nejjével, azt Gyulára küldte az Erkel-családhoz, maga Nyáry Pállal Aradra, majd Görgey táborába ment s jelen volt az új-aradi csatában. A katasztrófa után az orosz táboron keresztül Gyula felé menekült s nejjével együtt a borsodi Bükk rengetegekben bujdosott.

Tardonán huzódott meg öt hónapig, mi alatt neje s barátai kieszközölték megmenekülését, sikerült nevét beiratni a komáromi kapituláltak közzé, akiknek mind amnesztia volt biztosítva.

Az ötvenes évek termékenysége.

Azonban még Pestre visszatérte után is tanácsos volt rejtőznie s a bujdosó naplója és a Tardonán írt Forradalmi csataképei csak Szjő álnév alatt jelenhettek meg.

Az ötvenes években egyike volt azoknak az íróknak, akik tollukkal a nemzetmentés nagy ügyének tettek halhatatlan szolgálatot s többet e téren nem tett nála senki. A közélet sorompói le voltak eresztve s Jókait semmi sem vontta el az irodalomtól, kizárólag annak élhetett s ekkor jutott el dicsősége és hatása tetőpontjára. Támogatta mint munkatárs az új szépirodalmi lapokat, így a Vachott Imre Reményét (1851), gróf Festetich Leó Délbáb-ját, de legnagyobb kedvvel a Vasárnapi Ujságot, melynek alapításában (1854), valamint szerkesztésében is részt vett, 1858—1862 főmunkatársa is volt.

1856-ban alapította a Nagy Tükör című füzetekben megjelent humorisztikus illusztrált vállalatot, majd 1858 augusztus 21-ével megindította az Üstököst, ez illusztrált satirikus hetilapot, melynek politikai eszmadiája, Tal-lérossy Zebulonja, Kakas Mártonja országzszerző alakok lettek s a közhangulatot többnyire igen szerencsésen tolmácsolták a humor és komikum eszközeivel.

Ez időből valók Jókainak nagy regényei is. Így első történelmi regénye, Erdély aranykora, melyet 1851-ben írt s ennek folytatása: Török világ Magyarországon, majd a Janicsárok végnapjai, s a rendi Magyarországon és a reformkorszak idejéből vett nagy társadalmi regényei:

„TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Jókaikról.

Negyven év előtt.

Bizony negyven éve annak.

Gyalázatos idő járt ránk. Akkor törölték el Magyarországot s olvasztották be az »összállamba.«

Akkor jött Jókai Pápara jószágos *Eszter* nénjét meglátogatni. Talán 1848 óta akkor látta őt és sógorát először. A jó Vály bácsit, a bölcs tanárt, akinél jobb ember sohse volt a világon. Kicsi háza ott volt a Beczehelyi Csury-ház mellett az Irgalmasok zárdájának átellenében. Három kis ablaka nézett az utcára.

Ott volt szállva Jókai.

Megtudta ezt a kollégiumi ifjuság. Egy pilanat alatt összejöttünk a kollégium udvarán s elhatároztuk, hogy estére fáklás zenével tiszteljük meg.

Futottunk az igazgatóhoz engedélyért. Nem adta meg. — Elmentünk a császári királyi járási főmesterekhez. Megtagadta s azon felől jól összeszedott bennünket.

Csigavér. Mintha nekünk erre engedély kellene. Futottunk a cigányhoz s föl is fo-

gadtuk az első bandát. De a járási főnök se aludt. Délután bezárattott minden muzsikust, még a megyeház padlására is jutott valami nyolcz. Fakiyáról pedig szó se lehetett. Minden szappanos és bábsütő világgá futott előlünk.

De azért összegyűltünk valami háromszázan s Vály bácsi ablakai alá állva, a kar elénekelte ezt a dalt: »Tied vagyok, tied hazám!« S utánna végig harsogott a Hosszú-utcán: »Eljen Jókai!«

Atkozott sötét őszi este volt. Az ember nem látta meg azt, aki mellette állt. A kis Mari, a költő unokahuga fogott három égő gyertyát s minden ablakba tett egyet. A vak sötétben úgy világított az is csak, mint a Szent-János-bogár.

De Jókai kijött. Kezet szorított azokkal, a kik hozzáférhettek.

— »Köszönöm, ifju barátim, — ugymond. — hogy megemlékeztek rólam. Tizenkét év előtt én is köztetek voltam, bár most is lehetnék.«

Egyre zugott: »Eljen Jókai!«

Kijött Vály bácsi. Féltette Jókait is, bennünket is.

— »Edes fiaim, — mondá, — menjetek haza most már csendesesen, mert ti is úgy jártok, én is úgy járok, mint a cigányok.«

Mi ugyan ettől sem féltünk, hanem őt féltettük.

Haza mentünk és büszkéek voltunk arra a fáklás zenére, a hol se fáklás nem volt, se zene nem volt, de egyébként minden megvolt.

Eötvös Károly.

Jókai Mór és Endrődi Sándor.

Evekkel ezelőtt Jókai is. Endrődi is a magyar tenger partján, Balatonfüreden nyaralt. Mind a két poeta rajongott ezért a csodás vizért. Jókai Mórnak saját villája volt Balatonfüreden, ahol első nejjével, a nagy Laborfalvy Rózával töltött szép napokat. Endrődi pedig nejjének családjához rándult alsó-őrsi birtokáról.

A két rokonlélek, természetesen, sokat érintkezett a szabad természet ölében s a nagy korkülönbség daczára a legbizalmasabb baráti viszony fejlődött ki közöttük, úgy hogy amikor — tizenhét évvel ezelőt Balatonfüreden Endrődinek második fia, Béla, napvilágot látott, a »Tücsök-dalok« szerzője Jókai Mór kérték föl keresztapának s Jókainé-Laborfalvy Rózát keresztanyának.

Elhatározták, hogy a »paszitát« Alsó-Őrsön tartják meg. A »menü«-t együttesen állapították meg az illusztris keresztkoma ked-

Egy magyar nábob és folytatása a Kárpáthy Zoltán, geniális hibákkal, a tulzott eszményitással, lélektani hihetlenséggel, a képzelet szeszélyes csapongásával, miket azonban a közönség éppen oly szeretetreméltóknak talált, mint a magyar érzést, aranyos illúziót, páratlan hangulatosságot és stíljének megvesztegető bübáját.

Politikai szereplése.

A 60-as években mint képviselő és politikai lapszerkesztő — politikai szerepet is vállalt.

Az 1861-iki országgyűlésen a siklósi kerületet képviselte s a határozati párt híve volt, itt lépett fel először parlamenti szónokul is, nagy sikerrel és hatással. 1862-ben átvette a Magyar sajtó szerkesztését, 1863-ban pedig megalapította a Hon-t, a Tisza-párt közlönyét.

Azóta mostanig mindig élén állt egy elsőrangú politikai lapnak; 1882-ig szerkesztette a Hon-t, mely akkor a Csernátoni Ellenőrijével a kormányparti Nemzet-be olvadt össze; ebből alakult a mai Magyar Nemzet, ez utóbbinak Jókai főszerkesztője. 1867-ben az Igazmondó című politikai néplapot alapította s 1879-ig szerkesztette. Az Ustökössel pedig 1880-ban hagyott fel. 1863-ban egy évi súlyos börtönrre ítélték vasban, mint szerkesztőt, gróf Zichy Nándornak a Honban közölt Alapkérdéseink című cikkért, királyi kegyelem útján azonban egy hónap múlva kiszabadult. Képviselői mandátumot is minden országgyűlésre kapott, rendkívüli népszerűsége révén olykor bokrosával is.

A kiegyezés után a balközépnek volt kiváló tagja, 1875-ben a fuziónak egyik híve és eszközlője, azóta a szabadelvű párt követője s támogatója mindegyiknek.

Amellett azonban szépirodalmi tevékenysége sem csökkent s majdnem hihetetlen termékenységgel egymásután bocsátotta közre köteteit, sőt az írás nála kifogyhatatlan forrásból táplálkozó lelki szükség volt. Ezenkívül négy-öt, gyakran több kötet új művet bocsátott közre, regényeket és novellákat.

Irodalmi mellátása.

Maga Jókai általában három korszakra osztotta írói működését, amit valóban el is fogadhatunk. Az első korszak 1843-tól 1860-ig tart s ő szerinte Petőfi és a francia romantikusok befolyása jellemzi. Tényleg e korban

venczételeiből, így hát a »bábleves disznókörömmel« sem hiányozhatott.

Mint hogy a rögtönzött elhatározásról Alsó-Eörsön misem tudtak, Balatonfüredről vitték magukkal a szükséges húst, vaját, tojást és az egyéb kellékeket, sőt jóféle sziverösítőt is, arra az esetre, hogyha a Balaton tulságos rossz kedvében háborogni találna és tengeri betegséget okozna.

Ez azonban fölszege gondoskodásnak bizonyult. A Balaton olyan sima volt, mint a tükör, egyetlen hullám se fodrozta ezüstös felületét és Endrődi Sándor yachtjának vitorlásját a legkisebb szellőcske se daggasztotta. Ott vesztegeltek a víz hátán, s alig bírtak előre haladni:

— Mikor érünk oda! Mikor készül el az ebéd! — tűnődött Endrődi, míg Jókai a humoros oldaláról fogta fel a dolgot, csendesen mosolygott nagy bajusza alatt.

Végre mégis partot ért a vitorlás; eljutottak kirándulásuk célpontjára, az ebéd elkészült s a legderültebb hangulatban ültek asztalhoz.

Magától értetődik, hogy paszita nem mulhatik el pohárköszöntők nélkül. Jókai Mór szelemes tőszóban éltette komáját, komaasszonyát és kicsike keresztfiát s beszédét a humoros szavakkal fejezte be:

— Végül kedves Sándorom, kívánom, hogy a te és családod életének folyását a mainál soha nagyobb viharok ne háborgassák.

Jókai működése a szépróza terén párhuzamos azzal a népies és nemzeti iránynyal, melyet Petőfi és Arany képviselnek a költészetben s később Jókai sohasem népies és magyaros ennyire.

A második korszak 1861-től az újabb alkotmányos korszakig, ebbe a korszakba esnek többek közt költeményei is.

A harmadik korszak 1880-tól folyik, a régi, bámulateltű tevékenységgel, úgy hogy egyszerre több munkán is dolgozik. Jókai azonban nemcsak mint regény- és novellairó, humorista, politikai szónok és lapszerkesztő, hanem mint politikai versíró és drámaíró is nevezetes. Politikai satirái a 60-as években nagyon tetszettek.

Drámáit többnyire elbeszéléseiből és regényeiből dolgozta át, így 1852. a Dalmát (A varehonitákból), majd a Manlius Sinistert; 1877. a Szép Mikhált; 1884. az Aranyembert, jelentékeny hatással; 1885. a Fekete gyémántokat.

Régibb darabjai között nevezetesek: Dózsa György és a Szigetvári vértanúk (1860), ez Jókainak legsikerültebb színműve. Általán a drámai formában aránylag kevésbé érvényesül tehetsége, mint az elbeszélésben s meséi nem bírnak meg a színpadi világitást.

Vannak egyébképe munkái is, nevezetesen utirajzai (Utazás egy sirdomb körül, 1888.) s emlékiratai (Emlékeim, Eleteimből, Negyven év visszhangja, előszava stb); történeti és biográfiai munkái: A magyar nemzet története regényes rajzokban (rendkívül eiterjedt mű, inkább költői, mint történeti alkotás) és Gróf Benyovszky Mór életrajza (1887).

Lakását a forradalom óta állandóan Pesten tartja. 1853-ban szerezte svábhegyi telkét, melyet mint szenvedélyes kertész szép szőlőskertté varázsolt át, ott dolgozott legszívesebben, több éven át azonban balatonfüredi nyaralójában töltötte az év egy részét, de neje halála óta, kit 1886-ban vesztett el, a nyarat ismét a Svábhegyen töltötte, rendes lakását pedig rokonai körében Fesztyékkel Budapesten tartotta.

Hajnalan kelt 5 órakor, télen-nyáron, írásztalához ült s már 10 órára megirt egy-két nyomtatott ívre valót; 30—40 ezer betűre menő napi munkát végezett s a nap többi részét képviselői és társadalmi ügyeknek szentelhette.

A szeretet és tisztelet legváltozatosabb jelei nyilvánultak iránta egész pályáján. Az akadémia 1858-ban levelező tagjává, a Kisfaludy-társaság 1860-ban rendes tagjává választotta, 1861-ben az akadémiának rendes tagja lett, 1882-ben pedig tiszteleti tagja. Tengerszemű hölgy című regényét 1890-ben a Pécely-féle 1000 forintos regénydíjjal koronázta az akadémia, 1893-ban a Sárogrózsát tüntette ki jutalmával.

A Petőfi társaság az ő elnöksége alatt alakult meg és áll fenn 1878 óta. Műveit a királyné is kedvelte, 1876-ban a király a Szent István-rend kiskeresztjével tüntette ki, 1885-ben Rudolf trónörökös kérte fel munkatársául, illetőleg az Osztrák-Magyar Monarchia magyar részének szerkesztőjéül. A felsőbaranyai református egyházkerület 1862-ben világi elnökévé választotta.

A magyar közélet, irodalom és társadalom megújuló ovációkkal ünnepelte a költőnek 50-ik és 60-ik születésnapját, de különösen egyszerű arányokban, az egész nemzet lelkes részvételével ünnepelték meg 50 éves írói jubileumát 1894. január 6-án. József főherceg védelmsége alatt alakult meg az ünnepet rendező bizottság.

Jókait ez alkalommal a kitüntetések egész özönével halmozták el. Ő felsége a király elismerését és jókívánatát miniszteri ellenjegyzéssel a hivatalos lap közölte. A királyné, Stefánia özv. trónörökösné, József főherceg, a bolgár fejedelem üdvözlő leveleket intéztek hozzá. A szerb király a Szent Száva-rend nagykeresztjét küldte meg.

A városok, Budapest székes fővárossal élükön diszpolgárúkká választották; az irodalmi,

tudományos, közművelődési és egyéb testületek kormány, törvényhatóságok és városok díszoklevelekkel és üdvözlő iratokkal tüntették ki. Magyar hölgyek, művészek, különféle társulatok értékes ajándékokkal, albumokkal árasztották el.

Az ünnep maradandó emlékéül létesítették összes műveinek nemzeti díszkiadását, mely magában foglalja a jubileum időpontjáig megjelent összes szépirodalmi munkát 100 nagy kötetben.

A nagyszabású vállalat, melyre 200 forintjával hirdettek előfizetést, a legjobb sikerrel járt, a föltételezett 1000 előfizetőnél jóval több gyűlt össze, úgy hogy a rendező bizottság a jubileum napján átadhatta a költőnek az előfizetési összeg felét, 100,000 forintot, mint nemzeti tiszteletdíjat. A kiadás a költő szerkesztése alatt, a Révai Testvérek útján jelent meg.

Jókai már a politikától az 1896-iki képviselőválasztás óta visszavonult s nemsokára megkapta a Pro litteris et artibus érdemjelvényt. 1897. jan. 23. a főrendiház tagjává nevezték ki. 1899. szept. 16. polgári házasságra lépett Nagy (Grósz) Bella színésznővel s emiatt legközelebbi rokonaival Fesztyékkel és Hegedűsékkel is meghasonlott.

Az utolsó nap.

A nagybeteg költő állapotában hajnal felé lényeges változás nem állott be. Orvosi még mindig nem mernek hinni a tegnapi nap kedvező jelenségeinek.

— Nem lehetetlen — mondta Stricker orvos — hogy a beállott javulás — csak lát-szólagos.

Jókainál a betegség még mindig fejlődésben van s minden attól függ, hogy mit hoz a délután. Valószínűnek tartom, hogy a mai nap folyamán beáll a krízis.

Reggel hét óra felé dr. Stricker megrizsgálta a beteget s konstataálta, hogy állapota még jobb, mint a milyen a tegnapi nap folyamán volt. Azután levest adtak neki, a mit nagy étvágygyal ivott meg. Azután beszélgetett környezetével. Elkérte az ütőóráját és »A lőcsei fehérasszonyt«.

— Szeretném még egyszer átnézni — mondta mosolyogva. Ez az egyetlen regényem, a mit hat év óta nem olvastam át.

Odaadták neki.

Mosolygott és lapozgatott benne. Olvasni azonban nem igen tudott.

Azt mondta:

— Gyengék a szemeim, kápráznak.

Néhány percczel nyolca óra után megszólalt a telefon. König udvari tanácsos, a kabinetiroda főnöke kérdezősködött a király nevében a beteg hogylétéről. Kérte, hogy a tíz órai konzilium után azonnal közöljék ő felségével a bulletin szövegerinti szövegét — lehetőleg németre lefordítva.

Azután megindult a kérdezősködés. Részint személyesen, részint telefonon tudakozódtak Jókai állaptáról. Hegedűs Sándor, Hegedűs Lóránt, Beöthy Zsolt, Szivák Imre, Vészi József, Náday Ferencz. Fél-tizenegy órakor Berzeviczy Albert, közoktatásügyi miniszter járt a beteg lakásán. Minthogy éppen konzilium volt, nem ment be a betegszobába, hanem az újságírókat kérdezte meg, hogy javult-e a beteg állapota? Megnyugtatták, amire eltávozott.

A konzilium alatt panaszkodott a beteg Korányi professzornak:

— Tanár ur, tíz nap óta nem kaptam kenyeret. Olyan szívesen enném egy darabkát.

— Legyen türelemmel, Méltóságos uram,

néhány nap múlva, amire jobban megerősödik, mindent kap, amit csak kíván.

— A konzilium után, annak az eredményeként, a következő bullettint adták ki:

»A beteg az éjjelt kissé nyugtalanul töltötte. Alvása nem volt oly üdítő, mint mult éjjel. Ot óra felé erősebb nyálkaképződés keletkezett és egyttal erősebb köhögési inger mellett bővebb köpés állott be (sputum cocdum). A mult napokban talált tüdőbeszűrődés felső részén vizsgálat alkalmával bő szűrőzörek hallatszottak. Reggel nyolcz óraker a temperatura 37.81 pulzus 102, légzés 35. Légzés valamivel szaporább, mint tegnap.

A fél tíz órai konzilium, amit dr Korányi és dr Stricker együtt tartottak, a következőket állapítja meg:

A tüdőbeszűrődés az oldódás jeleit mutatja. Beszűrődés kissébedett. A kedvező jelek mellett az érlökések száma még magas (102), a légvételek még mindig szaporák (135). Az erőbeni állapot ingadozó. Therapia chinin 15 centigrammos adagokban háromszor naponként senega-főzet kámförrel.

Mikor reggel dr Stricker vizsgálta Jókait, a nagybeteg vidám meglepedéssel mondta:

— Ma olyan jól érzem magamat, hogy már dolgozni szeretnék. Nagy koncepcziók járnak a fejemben.

Korányi tanár ugy nyilatkozott, hogy a tüdőgyulladás javult, de az influenza még mindig komplikációkat okozhat. A beteg délben bágyadtabb, mint reggel volt,

Jókai-előadás Nagyváradon.

Érdekes találkozás a véletlennek, hogy amíg a költőfejedelem utolsó tusáját vívta a halállal, nálunk az ő örökszép Czigánybáróját játszották.

Erezte a helyzetek szomorú találkozását Somogyi Károly s ezért a darabot megható beszéddel vezette be, amelynek végén imát mondott a költőkirály felgyógyulásáért.

Aztán felgördült a függöny s a közönségnek sejtelve sem volt róla, hogy a szinpadról kipattant ima már csak egy haldokló küzdelmeit könnyíthette. Mire a III. felvonás megkezdődött, lapunkhoz megérkezett a gyászhir, melyet azonnal tudattunk a színházzal. S a közönség mélyen meghatva oszlott szét az utolsó Jókai-előadásról, mely még a költő életében kezdődött . . .

Az utolsó perczek.

Saját tudósítónktól.

Budapest, máj 4.

Félnyolcz óraker a szobalány megigazitotta Jókai párnáit, s kérdésére: hogyan érzi magát Méltóságos uram? — Jókai azt felelte:

— *Most aludni fogok.* Csendesen legyetek.

Rövid idő múlva Stricker dr észre vette, hogy Jókai nagyon elcsendesesett. Agyához lépett s a beteg üterét vizsgálta. Az érverés nagyon gyöngült.

Stricker dr közölte észleteit Korányi professzorral. Jókai csakhamar felébredt s mind végig eszméleténél maradt.

Orvosai frissítőt adtak s a mesterséges légzést fokozták.

— Jókai kissé felemelkedett s orvosi kérdésére utoljára ennyit modott:

— Köszönöm jobban.

Ezután ereje rohamosan hanyatlott. Már nem jutott szóhoz, de nem sejtette

halálát, nem nyugtalankodott. Csendesen hanyatlott szívverése s *kilenczóra husz perczkor szivbénulás következtében kilobbant az utolsó szikra, elfúlt az utolsó lehelet s Jókai nem él többé.*

A haldokló ágya körül neje és orvosai virrasztottak. A halál pillanatában Korányi csendesen intett s Jókainé zokogva borult az ágy elé. Amíg a test ki nem hült a mesterséges légzést folytatták, de már hiába való volt minden kísérlet. A sziv bénult meg s annak működését fokozni vagy megindítani képtelen az orvosi tudomány.

A nagy halott most ott fekszik szelid, nyugalmasra fagyott arczzal, mintha álmodnék. Arczán a szenvedésnek nyoma sincs, csupán a csodálatos tisztaságu szemei csukódtak le.

A halál hira.

Pillanat alatt befutotta a fővárost a bekövetkezett gyász hira, mindenfelől csoportokba verődve siettek biztos híreket szerezni Jókai lakása felé.

Ejjeli táviratunk.

Budapest, máj. 5. Jókai ágya fölött első nejeinek Laborfalvi Rózának arczképe függ. A haldokló költő halála előtt egy félórával hosszasan nézte első neje arczképét s könnyei peregtek. Majd órájára tekintett és befelefordult.

Budapest, máj. 5. A halottat fehér lepellel borították. Temetéséről a kormány intézkedik s mint a nemzet halóját az akadémia előcsarnokában helyezik ravatalra.

Budapest, máj. 5. A halál hírére Hegedüs, volt kereskedelmi miniszter és Berzeviczy a Jókai halálos ágyához siettek. Eljött Feszty Arpad is, de csak a lépcsőházban tudakozódott az utolsó perczekről.

A gyászhir szétfutott s mélységes szomorúságra borította az egész fővárost.

Tisza István a kivándorlási szerződésről.

A New-York Herald közli tudósítójának Tisza gróf miniszterelnökkel folytatott beszélgetését. A miniszterelnök nevezett lap szerint a következőket mondta:

Azt hiszem az Egyesült Államok a Magyarország között felmerült felreértés kizárólag ama lépésekre vonatkozó téves értesüléseken alapul, melyeket azért teszünk, hogy megvédelmezzük a magyar kivándorlókat azoktól az ügynököktől, a kik régóta büntetlenül folytatják üzemeiket.

A magyar bevándorlók ellen alkalmazott külön intézkedéseket kétségtelenül barátságatlan cselekedetnek fogjuk tekinteni. Azonban nem tartunk attól, hogy ilyen intézkedésekhez nyuljanak, mihelyt Washingtonban felvilágosítást nyernek a tényálladékról. Már néhány év óta kívánsága kormányunknak Amerikával szorosabb és közvetlen kereskedelmi összeköttetésbe lépni, mert azt hittük, hogy kereskedelmünket akadályozzák a szállítás magas költségei és annak hosszú ideje. Ezért különböző hajóársaságokkal léptünk érintkezésbe szerződés végett, de a Cunard Linet a legfogékonyabbnak tartottuk terveink iránt. A két hetenként beállítandó hajójárat módozatait tárgyalva, kijelentettük, hogy évenként mintegy 30,000 utas fogna közlekedni és utóbb késznek nyilatkoztunk 100 korona kárpótlást fizetni

minden utasér!, amennyiben a kivándorlók száma ezt az összeget el nem érné.

Mivel azonban ezt a biztosítékot félremagyarázták, újból érintkezésbe léptünk a Cunard Line-nal és a végleges szerződésben ezt a pontot valószínűleg elejtjük és más biztosítékkal pótoljuk.

A szerződés egyáltalában nem titkos, azonban, amennyiben pénzügyi záradékot tartalmazna, ahoz a törvényhozás beleegyezése szükséges.

E körülmények között nem való a szerződés nyilvánosságra hozatala, mielőtt a képviselőház elé nem terjesztetik.

Igen fontos ránt nézve a kivándorlóról való gondoskodás, de távol fekszik a magyar kormánytól a kivándorlás elősegítése vagy kivándorlók toborzása. Ellenkezőleg, a kormány minden alkotmányos eszközt felhasznál a kivándorlás megakadályozására. Azonban modern államban kivándorlást megakadályozni nem lehet. Amit az állam megtehet, az csak a kivándorlóknak a kizsákmányolás ellen való lehetőség szerinti megvédelmezése.

Azt hisszük, hogy ezt a Guard Line-nal kötött szerződéssel elértük, ami mind a két kormánynak csak előnyére válik. Lehetséges, hogy tévedtünk és a Cunard Line-ak nem lesz 30,000 utasa. Oszintén kívánjuk, hogy így legyen. Nem kirunk Amerika millióival, de örömmel fizetnénk 100 koronát minden hazánkért, ki szülőföldén marad. Legjobban szeretnők, ha egy sem hagyná el hazáját.

A keletázsiai háboru.

Nap nap után a japánok győzelméről röpit világgá hirt a táviró. Pár nap óta a Jalu melletti és a niucsvangi győzelmek foglalkoztatják a világsajtót, s ma már ismét, szenzációs, az egész háboru kimenetelére döntő japán eredményről hoznak hírt a táviratok. Altitól napok óta folytatott kísérletek után tegnap sikerült a *Port-Arthuri kikötőt elzárni s az oda rekedt orosz flottát tehetelenné tenni.* Ha e hir megerősítést nyer kiszámíthatlan értékű diadal eredménye.

A port-arthuri kikötő elzárása.

London, május 5. A Daily Chronicle és a Daily Telegraphnak azt jelentik Tokióból, hogy a port-arthuri kikötő bejárata. hir szerint, valóban el van zárva.

Tokió, május 5. Arra a hirre, hogy sikerült Port-Arthur kikötőjét elzárni, este az emberek ezrei vonultak végig az utcán zenével és lelkesen tüntettek a tengerészeti és hadügyi miniszterium, valamint a vezérkar épülete előtt.

Hivatalos orosz jelentés a Jalu verességről.

Pétervár, május 5. Kasztalinszki tábornok jelentésében még a következők foglaltatnak:

Visszaküldtem a Muracski-üteget a tartalékhoz és a 12. ezredet, a harmadik üteget és a gépfegyvereket a 11. ezred védelme alatt visszavonultattam. Vezérkari főnököm az utóvédelmet vezette vissza.

Egy óraker a japánok oly közel jöttek a 11. ezred állásához, hogy a harmadik üteg az ellenséges ágyuk keresztüztől veszélyeztetett uton nem tudott tovább menni és a japánokhoz közel foglalt állást, hol az ütközet végéig maradt.

E közben elesett parancsnoka, Muracski alezredes.

Az utóvéd első vonalába vezényelték most egy gépfegyveres századot, amelynek parancsnoka látva a Muracski-üteg súlyos helyzetét, saját belátása szerint foglalt állást. Közben elvesztette embereinek felét és összes lovait.

és megkísérelte az ellenség keresztüze között az ágyakat a kezelő legénységgel a hegyekbe vonatni. A gépfegyverek összesen körülbelül 35000 lövést tettek.

A 12. ezred keresztülvágta magát és megmentette zászlóját.

A 6. dandár második tüze, mely megpróbálta a tartalékot más uton elérni, nem tudta a hegyet megmaradt lovaival megmászni. Ezért előbbi állását ismét elfoglalta és támogatja a 11. ezred támadását, mely még 2 óráig tartotta magát állásában és azután nagy veszteségek árán szuronnyal tör: magának utat a hasadékon át megmentette zászlóját, de elvesztette parancsnokát, **Leinig** ezredest, **Veszteségeink körülbelül 2000 katonát és altisztet és mintegy 40 tisztet tesznek.**

A japánok veszteségei óriások lehettek. A hadosztály jó rendben vonult vissza **Fengvancsengbe**. A harmadik hadosztály szelleme kitűnő volt. Több mint 200 sebesült ment ezredével **Fengvancsengig**.

Városi közügyek.

A közigazgatási bizottság ülése.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap, csütörtökön délután tartotta rendes havi ülését.

Béthy László főispán elnöklése alatt jelen voltak.

Sipos Orbán kir. tanfelügyelő, Papp Miklós kir. pénzügyigazgató, Rimler Károly polgármester, Varró Domokos kir. főmérnök, Bordé Ferenc főjegyző, Dús László v. főügyész, dr. Baróthy Akos v. főorvos, Rádi Odón, Hlatky Endre, dr. Nagy Géza kir. ügyész, dr. Korád Márk, Mihely Adolf, dr. Hoványi Géza, dr. Berkovits Ferenc.

A megnyitás után **Bordé** Ferenc főjegyző felolvasta a polgármester jelentését, a közigazgatás ápril havi mozzanatairól; a jelentés érdekesebb pontjai a következők:

A közegészségügyi állapot ápril hónapban általában, mint népmozgalmi tekintetben is jó volt; amennyiben pedig a roncáló toroklob, viszonyítva a márczius havihoz, 13-al kevesebbet s a többi fertőző betegségek is csak szórányosan, halálozás nélkül jöttek elő, kedvezőnek mondható.

A városi Szent László járványkórházban április hó folyamán 26, a Sztaroveszky-alapítványi gyermekkorházban pedig 31 fekvő és 102 bejáró beteg gyógykezeltetett.

Uralkodó betegség még mindig a légzőszervek heveny és idült bántalmi voltak: hörgő, tüdő- és mellhártyalobban 18, tüdőgümőkórban 14 halálozás történt.

Elve született 146 gyermek, 68 fiú és 78 leány. Elhalt 59 férfi, 47 nő, összesen 106. A szaporodás 40. Hét éven alóli gyermek 32 halt el, vagyis az összes halálozások 30 százaléka.

A halálozások kerületenként: Ujvárosban 18, Olasziban 24, Váralja-Velenczén 18, a kórházakban 46, összesen 106.

Szegény beteg az országos betegápolási alap terhére összesen 520 gyógykezeltetett, 21-el kevesebb, mint márcziusban. Dejkaságban volt 224 gyermek.

Az állategészségi állapot változatlan.

A közbiztonsági állapot a hónap első kétharmad részében jónak mondható; ámde a vasutasok április 20-án kitört s 26-ig tartott sztrájkja, csakugy, mint az egész országban, Nagyváradon is nagy mozgalmakat okozott éstiznapon és éjjel át megfeszített szolgálatra kényszerítette a rendőrséget.

Ezenkívül még a következő események történtek össze április hó utolsó harmadában.

Április hó 20-án Szabó Lajosné ellen rablógyilkossági büntény követtetett el. A tetteseket rendőrségünk elismerésre méltó gyorsasággal kézrekerítette és 23-án Finta Sándor

és István személyében már át is szolgáltatta a kir. ügyészségnek.

Április 23-án éjjel a Muzumból elloptak körülbelül 10,000 kor. értékű műkincseket. A legszelebb körben kiterjesztett nyomozás jelenleg is folyik és hihetőleg eredményes lesz.

Az április 24-én Eleden történt izgalmas események után másnap reggel a helybeli összes munkás szervezetek a munkát beszüntették. Az ennek nyomán város szerte támadt zavar és ijedelem eloszlatására és a zavarok megszüntetésére az egész helyőrségi katonaság rendeltetett ki, mire a rend és nyugalom csakhamar helyre állott Erre való tekintettel a május elsejére tervezett munkágyűlést és felvonulást a rendőrség betiltotta. A május elseje teljes rendben mult el.

Mindez események meggyőzően sürgetik, hogy a rendőrség létszámának felemelése minél előbb megtörténjen.

Egyébb bűncselekmények a következőképp oszlottak meg: lopás 39, testi sértés 10, hatóság elleni erőszak 1, életveszélyes fenyegetés 1, csalás 4, sikkasztás 3, okirathamisítás 1, pénzhamisítás 1, hamis pénz forgalomba hozása 3, közszemérem elleni kihágás 1, rablással párosult gyilkossági kísérlet 1 esetben.

A nyomozás 49 esetben sikeres, 16 esetben sikertelen volt. Ezenkívül nyomozás teljesített még a kir. ügyészség elrendelésére 36, más hatóságok megkeresésére 42 esetben.

Letartóztatva volt 64 egyén, akik közül az illetékes bírósághoz átkísértetett 27, eltolonczoltatott 37.

Kihágási feljelentés 113 esetben történt.

A lefolyt hónapban még két öngyilkosság is történt.

A közadók ápril havi bevételi eredménye jónak mondható, mert 7126 korona 20 fillérrel több kincstári adó folyt be, mint a mult év megfelelő időszakában.

Befolyt:

kincstári adóban	27545 kor. 89 fill.
» kamatban	247 kor. 38 fill.
betegápolási pótdobban	138 kor. — fill.
» kamatban	2 kor. 81 fill.
házas adóban	42 kor. — fill.
fegyveradóban	32 kor. — fill.

mely összegek a kir. adóhivatalba szállítottak át.

Törvényhatósági utadobban 2482 kor. 86 fill. folyt be.

A behajtás folyamatban van.

Az április hó 26., 27., 28. és 29. napjain megejtett 1903. évi felsorozás alkalmával előállott mindhárom korosztályból 450 hadköteles, a kik közül 38 a közös hadsereghez, — 30 a honvédséghez és 5 mint főlétszámú a póttartalékhoz soroztatott be.

Idegen illetőségű és helyben állítási engedélyt nyert hadköteles előállott 158, besoroztatott közülük 35.

A jelentést tudomásul vették.

A kormány üdvözlése.

A polgármester jelentésével kapcsolatban **Mihely** Adolf emlékezett meg a nemrég lezajlott vasutasok sztrájkjáról, amelyet a kormány okos, tapintatos és az állam tekintélyét úgy itt, mint a külföld előtt megóvó intézkedésével megszüntetett. Helyesnek vélné, ha a közigazgatási bizottság is felirna a kormányhoz s köszönetét és elismerését nyilvánítaná.

Az idelevényt egyhangulag elfogadták.

Tudomásul vették, hogy **Markovits** Pál községi iskolai tanító 30 évnél hosszabb szolgálat után, teljes fizetéssel nyugdíjaztatott.

Néhány apróbb adóügy és felebbezés elintézése után az ülés véget ért.

UJDONSAGOK.

* Személyi hír. **Nátafalussy** Kornél királyi tanácsos, tankerületi királyi főigazgató egy hónapi körutjából, mely alatt több intézetben végezte hivatalos látogatását tegnap délután az alföldi vonattal hazaérkezett. Most még a belényesi gör. katolikus főgimnázium meglátogatása van hátra, melynek eszközlése céljából a főigazgató szombaton négy napi tartózkodásra Belényesbe utazik.

* Püspökök esküje. Budapestről jelentik hogy tegnap délelőtt az általános kihallgatásokat megelőzőleg dr. **Párvy** Sándor szepesi és **Radnai** Farkas besztercebányai püspök letették az esküt a felseje kezébe, amely aktuálán dr. **Berzeviczy** Albert kultuszminiszter, és gróf **Csekonics** Endre működtek közre; az eskümintát dr. **Molnár** Viktor miniszteri tanácsos olvasta fel. A király többek közt fogadta az **Orókimádás Templomának** elnökségét, gróf **Pallaviczini** Edénét és gróf **Zichy** Jánost, a főváros részéről **Halmos** János polgármestert és **Mataska** Alajos és **Róssavölgyi** Gyula alpolgármestereket.

* Esperesi gyűlések. Tegnap tartotta gyűlését a nagyvárad központi esperesi kerület papsága Várad-Velenczén. Délelőtt 9 órakor a templomba vonultak szent misére, hol egyuttal gyónásukat is végezték. Az isteni tisztelet után a plébánián gyűltek a kerületi tagtársak, kik közül megjelentek: **Dencs** János tb. kanonok, kerületi esperes, **Gabriely** Lajos szent széki úlnök várad-velencei, dr. **Vucskics** Gyula várad-ujvárosi, **Richter** Jenő ujjalotai, **Gresinszky** Antal körözs-tarjáni plébánosok, **Pálffy** Béla hittanár, **Heilinger** József tanulmányi felügyelő, képezdei segédtanár, **Serly** Viktor, **Besser** Hugó és dr. **Lestyán** Endre káplánok. A gyűlésen, melyet a kerületi esperes vezetett, a folyó-ügyeket, egyházi és iskolai kérdéseket tárgyalták **Heilinger** József pedig tanulságos felolvasást tartott a lelkész és tanító helyzetéről, viszonyáról. Gyűlés után asztalhoz ültek, hol kedélyes felköszöntők hangzottak el.

A **székelyhídi** kerületi papság tavaszi gyűlését május 4-én tartotta Székelyhidon. Jelen voltak: **Szebeny** Gyula alesperes, **Kaczvinsky** Sándor diószegi kiérdemült alesperes plébános, **Szöke** János érmihályfalvai, dr. **Votisey** Elemér éradonyi lelkészek s **Kende** János asszonyvásári lelkész, kerületi jegyző, ki tartalmas felolvasást tartott: Mi az oka annak a panasznak, hogy a különféle népiskolákból a középiskolákba átmenő gyermekeknek nincs meg a kellő képességük?

* A városi sikkasztáshoz. A városi háza előfordult sikkasztás ügyében kiküldött három tagú vizsgáló bizottság még nem kezdte meg működését, hanem bevárják, míg a belügyminiszter által kiküldött szakértő megérkezik. Emlegették, hogy a városi háza éjjel is dolgoznak a számadásokon. Mint a legilletékesebb helyről értesülünk a számvevőség azért dolgozik éjjel is, hogy az elmaradt könyvelést az utolsó napig keresztülvéhesse, mert másként nem is teljesítheti a bizottság a vizsgálatot. Csak éjjel teljesíthetik ezeket a munkálatokat, mert nappal a folyó munkákkal van elfoglalva a számvevőség egész személyzete. **Rimler** Károly polgármester szintén minden éjjel hosszabb ideig dolgozik a vizsgálati jegyzőkönyvön, amely óriás terjedelmű lesz s a további vizsgálatnak alapját képezi.

* A kormány a reáliskolának. Oriási lépésekkel halad előre hivatásában főreálisko-

lánk. Célja a túltömött lateiner pályákról a művelt családok gyermekeit a nagy jövőre való pályákra vezetni, megadva a módot, ötödik osztálytól kezdődő latin tanítással ahhoz is hogy érettebb észszel az ifju akár reál, akár lateiner pályát választhasson. Az iskola épület teljesen modern. Hatalmas, világos termek, remek szerkezetei nem egy szakember elismerését vívták már ki. A magas kormány most ismét ezeket áldoz arra, hogy a régi módi iskolapadok helyett a legújabb vasszerkezetű padok kerüljenek az osztályokba, minek következtében az új padok szerkezete folytán a tanuló ifjuság egészsége és szeme teljesen védve van. Az intézet igazi lelkesedéssel dolgozó igazgatót kapott, ki kellő súlyal bír a kormány előtt ahhoz, hogy egy felterjesztésre az ifjuság érdekében ezekre menő felhatalmazást kapott. Az új rendszerű padok és iskolai táblákkal; mint igazi modern középiskola, valódi látványosság lesz szakemberek és érdeklődő szülők előtt e középiskola. A miniszter áldozatkész felfogása városunk intelligens családjainak igazi háláját érdemli, hisz pár év ó a szinte példátlan erővel fordult a szülők bizalma ez iskola felé, melynek növendékei között városunk legintelligensebb családjainak gyermekei hova tovább tulnyomó számban foglalnak helyet. Eletszükséglet az, hogy intelligens családunk a reál pályákat minél nagyobb számban foglalják el s a lateine proletárság helyett a reális existensia biztos talajára kerüljenek.

* **A kamarák ünnepe.** Magyarország kereskedelmi és iparkamarái e hóap 8-án, vasárnap közös elhatározással küldöttük utján **Kolozsvárra** vándorolnak, hogy résztvegyenek abban a ritka ünnepélyben, melyet a kolozsvári kamara az ő tükára számára rendez. A kolozsvári kamara tükára, a tükárok Nesztora, **Gáman** Zsigmond e napon üli meg tükári működésének 50 éves szolgálati jubeliumát. Erre az alkalomra a kolozsvári kamara diszközgyűlést rendez arra meghívta, a miniszteriumot, az orsz. közgazdasági testületeket s a hazai kamarákat, akik valamennyien részt vesznek az ünnepen. A kamarák megbízásából egy kamarai elnök és egy tükár üdvözli az ünnepeket. A kamarák e diszes szerepre a **Debreczeni** kamara elnökét és a **szegedi** kamara tükárát jelölték ki. A nagyváradai keresk. és iparkamara képviselőiben **Huzella** Gyula elnök, **Reisman** Mór alelnök és dr. **Sarkadi** Lajos tükár lesznek jelen az ünnepeken.

* **A műtárlati női rendezőbizottság** névsora mind a négy lapban különféleképp jelent meg, nyomdai tévedésből, úgy hogy egyes nevek kimaradtak. A rendezőség ez uton hozza tehát a közönség tudomására, hogy a közölt névsor **még nem végleges**. A végleges névsort a jövő hét elején állapítják meg, amikor a hölgybizottság tagjait csoportokba osztva, az egyes napokra kijelölik. Ennél a beosztásnál a névsor nyomdai tévedésnek kitéve nem lesz s így az valamennyi lapban egyöntetűen fog megjelenni. — Itt említjük meg, hogy dr. **Radó** Ignác, a rendezőbizottság fáradhatatlan elnöke ma Budapestre utazik, hogy a képek mielőbbi szállításáról intézkedjék. Szegedről u. i. megjött az értesítés, hogy az onnan küldendő képek a napokban megérkeznek, szükséges tehát, hogy akkorra a budapesti képek is megérkezzenek.

* **17.000 korona jövedéki bírság.** A szeszgyárakat és szeszfinomítókat a kir. pénzügyőrség a legszigorubbán ellenőrzi. Ha aztán valamelyik szeszgyárat jövedéki csonkításon érik, a törvény egész szigorával sújtják. Mint értesü-

lünk, az új pénzügyőri főbiztos nagy utánjárásal ellenőrzi a szeszgyárakat s közelebb az egyik nagyváradai szeszfinomítónál nagyobb szeszjövédéki csonkítást fedezett fel, amelylyért 17.000 korona bírságot róttak ki a szeszfinomító tulajdonosára. Ez egy kis vagyon, amelyből tekintélyes rész jut a visszaélést felfedező pénzügyőri közegeknek.

* **Halálozás.** Részvétel értesülünk **Porcsalmy** Sándor haláláról. Az éhunyt majdnem egy évtized óta a nagyváradai kereskedelmi és iparkamara irnoka volt s szakértelmével, igyekvő munkásságával feljebbvalónak elismerését érdemelte ki. Öt héttel ezelőtt súlyosan megbetegedett s nevének és a mellette levő irg. nővér odaadó, fáradhatlan ápolásuknak daczára, tegnapelőtt éjjel kiszenvedett. Temetése ma, pénteken délután 4 órakor lesz a körös-utcai gyászháztól. A családi gyászjelentés a következő:

Ozv. **Porcsalmy** Sándorné szül. Balog Johanna mint neje, József, Zoltán, Jenő, Ernő és Gábor gyermekeivel; **Porcsalmy** Piroska, **Porcsalmy** Ilona férjével Hajdu Józseffel és gyermekeivel, **Porcsalmy** József nevével Mezey Zsuzsánnával, **Porcsalmy** Juliánna mint testvérek a legmélyebb fájdalommal, de Isten kifürkészhetlen akaratába vetett hittel és bizalommal eltelve, tudatják a legjobb férj, szerető apa és testvér **Porcsalmy** Sándornak élete 43-ik évében hosszas és kínos szenvedés és halotti szentségek ájtatos felvétele után, május hó 4-én éjjel 11 órakor bekövetkezett gyászos elhunytát. A megboldogult drága halott földi porhüvelyé május hó 6-án, d. u. 4 órakor fog Körös-utca 29. sz. háznál a r. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni s az őssi-i sírkertben örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtisztességtelre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1904. május 5. Aldás és béke poraira!

* **Kegyetlen szakaszvezető.** Az aradi várba nemrégiben önként vonult be egy Pálffy nevű újoncz, akit a 13-ik századhoz osztottak be, de a kiképzés alatt a 15-ik századnál volt. Ez a regruta egy alkalommal a legénységi szobában nem akarta teljesíteni egy Tangner nevű tovább szolgáló szakaszvezetőnek a meghagyását. Tangner ezért az enyhébb beszámítás alá eső engedelmességéért az újonczot ledobta az ágyra lábával és fegyverével úgy össze-visszaverte, hogy a szegény embert kórházba kellett szállítani. Pálffy ugyan e napokban kijött a kórházból, de a szenvedett sérülések folytán oly nyomorék maradt, hogy örök életére nyomorék lesz. A hadbíróság a brutális szakaszvezető ellen megindította vizsgálatot és a napokban meg is hozta az ítéletet, melylyel Tangnert három hónapi kaszárnyai fogházra ítelték, aki a napokban kezdte meg büntetését. Az ítélet tekintve Tangner brutalitását igen enyhe, annál is inkább mert az újoncz vétsége nem volt olyan súlyos megsértése a fegyelemnek, a mikor nem gyakorlat közben tagadta meg az engedelmességét.

* **Köszönetnyilvánítás.** Miadazoknak, kik felejthetetlen jó nőm, illetve édes anyánk váratlan elhatalma alkalmából fájdalomunkat részvétőkkel enyhítették: ez uton mondunk hálás köszönetet. Nagyvárad, 1904. május 6. **Sebő Pál és családja.**

x **Ritka alkalom** kínálkozik most a t. közönségnek szükségletei olcsó beszerzésére. A jó hírnevű Kovács L. és társa cég ugyanis mintán Zöldfa-utca 38. sz. alatti üzletét felosztalja, hatóságilag engedélyezett végeladást rendez és raktári készletét gyári áron alul hozza eladásba. Felhívjuk a t. közönség figyelmét a lapunkban közzétett hirdetésre. 593

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR:

Péntek: Takarodó.
Szombat: Suhancz, operett.
Vasárnap: Suhancz, operett.

Czigánybáró.

Vlassák Vilma lépésről lépésre hódítja meg a közönséget.

Kellemes, lágy, nagyterjedelmű hangja nem első hallásra bilincsel le, hanem amint többször hallja az ember, úgy veszi észre annak egyre több és több szépségét és melegségét.

Amellett játéka is fejlődik s kezd a sutogásról leszokni. Tegnap Szaffija határozott haladást s teljes sikert jelentett.

Az est sikerében nagy része van **Mártonfalvy** karmesternek, aki úgy az ének-mint a zenekarral valósággal remekelt. Jóízű alakítás volt **Tihanyi** Zsupánja, bár néhol elszéleskedte a dolgát.

A többi szereplő is tetszett.

NYILTTÉR.

Jelzálog-kölcsön.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget értesíteni, miszerint **Nagyváradon, Lakatos-utca 4. szám alatt**

jelzálog-kölcsönt közvetítő irodát nyitottam.

Közvetíték előnyös feltételek mellett **törleszt és jelzálogkölcsönöket** 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45 és 50 évi visszafizetésre 4, 4 $\frac{1}{4}$, 4 $\frac{1}{2}$, 5%-os fél éves **részletekben**, melyekben a kamat és tőke törlesztése belefoglaltatik.

Előnyös feltételek mellett **konvertálók drága kamatozású kölcsönöket.**

Levéltre készséggel válaszolok. Telefonszám: 362. helyben és vidékre.

Sztringó Antal.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget, valamint nagyrabecsült rendelőimet tisztelettel értesíteni, hogy szabóműhelyemet Szilágyi-Dezső-utczáról május 1-től **Fő-utca, Casino-épület udvarába** helyeztem át, a hol is egy a mai kornak megfelelő

férfiszabó-szalont

rendeztem be és azt a legjobb munkakerőkkel láttam el.

A legfinomabb **angol, francia és honi szövetekből állandó nagy választék áll a nagyérdemű közönség rendelkezésére.**

Szives támogatást továbbra is kérve, vagyok teljes tisztelettel 740.

Fudally Bálint,
férfiszabó.

TAVIRATOK

A delegációk összehívása.

Budapest, máj. 5. (Saját tud. táv.)
A delegációkat május 14-ikére hívja össze a király.

Az 1905-iki költségvetés.

Budapest, május 5. (Saj. tud. táv.)
A mai minisztertanácson megállapították a 905-iki költségvetés tervezetét.

Elbocsátott vasutasok.

Budapest, május 5. (Saját tud. táv.)
A letartóztatásból szabadon bocsátott vasutasok, a kik tagjai voltak a sztrájk-bizottságnak, ma jelentkeztek szolgálatra, Ludvig elnökgazgató rövid tanácskozás után tudomásokra adta, hogy attól a pillanattól, mikor kötelesség mulasztással hűtlenül beszüntették a munkát, elvannak bocsájtva.

A harezterről.

Budapest, május 5. (Saj. tud. táv.)
A japáni követség táviratot kapott, hogy Port Arthur elzárása megtörtént. Togo megismételte a kövekkel és robbanó anyagokkal megrakott hajók elsüllyesztésének kísérletét. Hosszu fortélyos manőver után sikerült a parti ütegek tüzelése között három hajót a kikötő bejáratánál elsüllyeszteni. Ezután nagyobb biztonságba érezve magát a japán hajóhad még öt hajót süllyesztettek el a kikötő bejáratánál s így Port Arthur teljes elzárása sikerült.

Határidők.

	Budapest, máj. 5
Buza áprilisra	7.88
Buza október	7.86
Tengeri	6.26
Rozs okt.	8.6.
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repce, aug.	11.900

Értéktőzsdé

	Budapest, máj. 5
Osztrák hitel	688.50
Magyar hitel	749.50
Allamvasut	694.
Rimamurányi	488.
Magyar jelzalog	535.25
Salgótarjáni	
Wagon-kölcsön	

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsdén 1904. máj. 5-én.	
Magyar aranyjárdék 4%	1.18
Magyar koronajárdék	97.94
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4, 3/8%	89.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	98.50
Italmérségi jog megváltási kötvény	98.50
Horváth szlavin földtehermentesítési kötvény	2.04
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	1.61
Tizszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	99.50
Osztrák járdék papirban	100.20
Osztrák járdék aranyban	119.30
Osztrák korona járdék	99.45
Osztrák államsorsjegyek	16.02
Otrák magyarban szk részvény	756.60
Magyar hitelbankrészvény	641.50
Osztrák hitelintézet részvény	642.50
Párisi vista	19.04
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.20
Németbirodalmi márka	239.40
Londoni vista	95.45
20 márkás arany	23.33

A szerkesztőért felelős:

Dr. VUCSKIS GYULA.

Hirdetmény.

A
„Nagyváradai Hitelbank Részvény társaság”
(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)
elfogad betéteket könyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett 5%-os kamatot összeg után
Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat.

Jelzalogokra kölcsönöket nyújt.
Értékpapírok, ékszerek és terményekre előleget ad.

Nagyvárad, 1904. május hó.

789

Az igazgatóság.

Fehér Jenő

uri és női czipész

Nagyvárad, Fő-utcán lévő Rimanóczy-házban
(Fábrly-testvérek üzlete mellett).

Van szerencsém a n. é. közönség és a főt. papságnak szives tudomására hozni, hogy egy, a mai kor igényeinek megfelelő

czipész-üzletet

nyitottam. Mint ajánló körülményt, bátorodom felemlíteni, hogy a nagyváradai szakirányu ipariskola czipőszabászati rajzjelőadója, illetve szaktanítója vagyok továbbá a szakmánál eltöltött sok éven keresztül a külföldön, valamint hazánk nagyobb városaiban mint főszabász, munkavezető s hasonló minőségben a nagyváradai czipőgyárban is hat évig sikerrel működve magas színvonalon álló szakképzétségem folytán képes vagyok a legkényesebb igényeket is kielégíteni s minden vállalatot a legnagyobb szakértelemmel és műizléssel végzek.

Versenyárak

A főtisztelendő papság és a n. é. közönség támogatását kérve, vagyok tisztelettel

Fehér Jenő,

czipész mester.

Költözködési idényre:

szőnyegek, függönyök, ágy- és asztalterítők, szalmazsákok és mindennemű költözködési cikkek, a szokottnál olcsóbb árban

egyedül

Kovács L. és Társánál,
Zöldfa-utca, kaphatók.

Kitünő minőségű és legmagasabb szilárdságu PORTLAND-CEMENTET

ajánl olcsó áron a

Brassói Portland-Cement-Gyár

Brassóban.

Nagyváradon kapható: WEINRICH JÁNOS ügynök urnál.

Magyar műbutorgyár

részvénytársaság.

Ezelőtt REISZ és PORJESZ.

Május elsejétől fogva

Szent László-tér, a holdas templom mellett.

Saját készítésű elegáns asztalos és kárpitos

BUTOROK

modern stílusban, gazdag választékban, gyári árban.

Szolid, szabott árak!

Kátrány-árjegyzék.

2-től	9 kilóig	6 krajczár kilója.
10 »	99 »	5 »
100 »	399 »	4 »
400 »	1000 »	3 ¹ / ₂ »

Ennél nagyobb mennyiség vásárlásánál még további 25 kr. engedményt adunk 100 kilónként.

Egész és fél waggon vásárlásánál az engedmény még nagyobb.

Egy hordó ára külön 4 korona, de azt teljesen jó állapotban egy hónapon belül 3 koronáért visszavásároljuk.

Az áru gyártelepünkön átveendő és innen **egyszerre** elszállítandó.

Vidéki fatereskedők és kiskereskedők, akik kicsinybeni elárusítással foglalkozni kívánnak, a könnyű és tiszta kezeléshez alkalmas kimérő eszközöket ingyen kapják.

736

A nagyváradai légszeszgyár.

C S O K R O K

Menyasszonyi, koszorúnyi, béli vagy bármely alkalmi, szép berlini papírtartóval 1 frttól 3 frtig. — Csokrok a legfin. kivitelben, finom selyemtartókban, rózsá és kaméliákból 8 frttól 12 frtig, ami ezelőtt 15—20 frtba került. Csokrok a legnagyobb mintájuk, a legújabb párisi minta szerint a legfinomabb selyem, csipke és atlasztartókkal 18—25 frt, ami ezelőtt 40—50 frtba került.

Élő virágokból:

Koszoruk, igen szép, tartós zöldek és szép virágokból díszítve: 1—3 frtig. — **Babérkoszoruk**, óvál vagy kerek alakban, igen szép virágokból díszítve 2—5—10 frtig. — **Ficus és Magnolia koszoruk**, a legnagyobb mintájuk, a legértékesebb és legfin. virágok és pálmalombokkal díszítve 10—25 frtig, ami ezelőtt

35—40 frtba került. A fentirt összes kertészeti tárgyak művirágból 20%-al olcsóbban készíttetnek. **100.000 drb nemes rózsá**. Alacsony törzsű gyöknes (vurczellecht) drbja 20 kr., 100 drb 18 frt. — Magas törzsű rózsá, 3—5 lábíg, 1 drb 40 kr., 100 drb 35 frt. — **100.000 legnemesebb gyümölcsfa** gyönyörű szép koronás fák, melyek már a következő évben teremnek, drbja 35 kr., 100 drb 35 frt.

Szőlő-oltványok: Igyekeztem azon fajokat készíteni, amelyek hazánkban a legjobban tenyésznek és az ismert gomba betegségnek ellentállóak, az oltványok Riparia Portalis, Rupestris és Monticolor Solonis alapon vannak nemesítve.

Lugas és Csemege fajokból zöldoltványok 10 drb 10 fajtában 2 frt, 25 drb 25 fajtában 4 frt 50 kr. 100 drb 15 frt, ugyanazon fajokból. I-ső osztályú gyökeres fásoltványok 10 drb 10 fajtában 3 frt 50 kr., 20 drb 20 fajtában 6 frt 50 kr., 100 drb 25 frt.

Borfajok szintén a legkiválóbb és legbőtermőbb fajok. Erdei gahér, Bihari, olasz Riesling, Mézes fehér, Sár fehér, Furmint, Ba-

Sárgony és levélezim: Velen-
czel kertésztelep Nagyvárad.

a várad-velencei műkertészeti és rózsatelep vezetősége Nagyváradon.